

pravo pot napeljevati, ne opušča tega; z eno besedo: učitelj naj bode v svoji srenji ne le učitelj med štirimi stenami pri svojih učencih, temuč povsod, kjer koli je treba ljudstvo podučevati in razširjati pravo omiko.

Pravi učitelj naj ne bode samo abecedar, temuč mož, ki mladini in sploh ljudstvu koristi ne le s šolskim naukam, temuč tudi s svojim zgledom in s svojo veljavo.

Posebno sedaj, ko je po novi šolski postavi napočila šolstvu in učiteljstvu nova doba, naj se ljudski učitelj še enkrat toliko trudi, da bodo ljudske šole zares prave ljudske šole, in da bode on v resnici pravi ljudski učitelj. P.

P o d u k

začasne okrajne šolske oglednike na Marskem, Šleskem, na zgornjem in spodnjem Avstrijskem, Tirolskem in na Kranjskem.

Razglasil c. kr. minister bogočastja in uka zadevnim političkim deželnim poglavarjem 18. maja 1869, s št. 140/p.

§. 1. Okrajni šolski oglednik mora dobro vedeti, kakošno je ljudsko šolstvo v njegovem okraju, mora na to delati, da se šole boljšajo in pospešujejo, in mora posebno za to skrbeti, da se prepolnjeni šolski razredi delé, da se dosedanje šole širijo in nove vstanovljajo. On mora javne in zasebne šole, kolikorkrat je mogoče, ogledovati in po postavi obiskati.

Tudi mora oglednik storiti pri šolah svojega okraja vse to, kar mu o tem še posebej naroči poglavar okrajne ali deželne šolske gosposke.

§. 2. Kedar pride oglednik v šolo, mora gledati:

a) kakošna je šolska hiša, če je v zdravem kraju in če ni blizu kaj takega, kar bi mladini škodovalo ali šolski poduk motilo;

b) ali so šolske sobe in šolska oprava v dobrem in primernem stanu, ali se skrbí za potrebno kurjavo in zračenje šolskih sob in ali je tu vse lepo čedno in v redu;

c) ali ima šola telovadišče, ali je pri šolah na deželi šolski vert za kraju primerno podučevanje v gospodarstvu, posebno v sadjereji, v svilstvu, čebelarstvu in obdelovanji povertnine, in ali se učitelj peča s takim podukom.

d) ali ima šola potrebne učilne pomočke in ali je tu kaka učiteljska ali šolska knjižnica;

e) ali ubožni učenci dobivajo šolske knjige, in ali se s temi in tudi z drugimi enakimi učilnimi pomočki po postavi gospodari;

f) ali se za šolo vsako leto popisujejo, ali vsi za šolo vsi otroci redno hodijo v šolo, ali če se kako drugače skrbí za njihov poduk, kakor tudi če se skrbí za poduk gluhonemih in slepih otrok, ali se otroci ne jemljó premлади ali v nepostavnem času v šolo, ali učitelj na tanko zaznamnja, kako otroci v šolo hodijo, ali zanikerne učence opominja in zamude o pravem času naznanja, in ali se tisti učenci, kateri so šolo več časa zanemarjali in se niso potrebnih vednosti pridobili, morajo, da hodijo v šolo čez postavno starost za šolo;

g) ali je za šolo kak denar ali so kaki zavodi, kdo jih gospodari, in ali se spolnuje vse po vstanovni naredbi;

h) ali se učiteljem njihovi dohodki o pravem času in brez zadržka odrajujejo, ali se učitelji pečajo zraven šolskih še s kakimi drugimi opravili in s kterimi, in ali jih ta opravila ne zavirajo kaj pri spolnovanji svojih pravih dolžnosti;

i) ali se na tanko dopolnuje zapovedani šolski čas, in ali potrebam zadostuje, ali učitelj podučuje po postavnem načertu; ali pri tem rabi knjige, ki jih dopušča postavna šolska gosposka, in ali se ravna po vspešnem učnem vodilu ali metodi;

k) ali je red šolskih ur namenu koristen, in ali se po njem ravna;

l) ali se pri posamnih šolskih naukih in pri splošnem poduku doseže zapovedani namen;

m) ali si učitelj prizadeva, da šolsko mladino tudi vzreja in kterih pripomočkov se zavoljo tega poslužuje;

n) ali imajo učitelji pri šolah, kjer jih je več, zapovedane mesečne zборе;

o) ali krajno šolsko ogledništvo svoje dolžnosti do šole spolnuje;

p) ali zasebne šole in učiliške naprave spolnujejo pogoje, po kterih so se vstanovile, in ali ne prestopajo mejá svojih pravic.

§. 3. Ker šola dobro shaja in napreduje le s tem, da ima dobre učitelje in da ti soglasno skupno delajo, mora oglednik

vse gledati na to, kako so učitelji v njegovem okraji spretni, marljivi in kako se vedejo in dalje izobražujejo. Vse to, kar o teh zadevah pri šolah zapazi, mora na tanko zapisovati.

§. 4. Oglednik ima pravico in tudi dolžnost, da učiteljem svetuje v didaktično-pedagogičnih rečeh in da vse, kar na tej strani slabega zapazi, precej na mestu ustmeno odpravi; pa ogibati se mora vsega, kar bi kaj učitelju na veljavi škodovalo.

On naj se vselej, kedar pride v kako šolo, o vsem, kar tu vidi, na tanko razgovarja z učiteljem, in kjer jih je več, v skupnem zboru; naj posluša učitelje in krajno šolsko ogledništvo; ako kaj želé in se pritožujejo, naj vse to, kolikor je mogoče, z dobrim poravná.

O rečeh, ki jih sam ne sme izverševati, naj poroča poglavarju okrajne šolske gosposke, in če je treba naj prilaga zapisnike, ki jih je o tem zapisal, in naj dostavlja svoje nasvete. V teh sporočilih naj tudi vselej naznanja to, kar je sam storil na mestu.

§. 5. Okrajni šolski oglednik mora okrajne šolske zbore sklicovati in voditi.

§. 6. Okrajni šolski oglednik ima dolžnost, ako se to od njega tirja, da svoje mnenje o didaktično-pedagogičnih šolskih zadevah naznanja poglavarju okrajne ali deželne šolske gosposke; tudi mora po naročilu okrajne šolske gosposke izdelovati načrte za odloke o didaktično-pedagogičnih rečeh, ki se mu izročajo.

Na koncu šolskega leta mora, kakor je zapovedano, dajati letno sporočilo od vseh šol, ki so mu izročene.

Nasvetovati kaj, kar zadeva povzdigo in spopéh pri šolstvu ima vsigdar pravico.

Posebnih opravnih zapisnikov šolskemu ogledniku ni potreba.

Zemljepisje v ljudski šoli.

(Dalje.)

b. Nahajajo se tudi železne rude v litijem in kranjskem okraji, pa tudi pod sv. Joštom in Podlipo v okraji verhniskem, kjer se dobivajo rjavci ali rude rjavice na verfenskih skladih v deblih in gnjezdih čisto bobaste oblike.

c. Železne rude na Dolenskem so rjavci s 40—50 % železa, ali peščenati rjavci z 20 % pa glinavci z 10—15 %